

Психологічні особливості формування мотиваційної готовності до діяльності майбутніх фахівців торговельно-економічної сфери

О. В. Коновалова

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: sev76_07@ukr.net

Paper received 21.02.19; Accepted for publication 04.03.19.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2019-196VII78-16>

Анотація. У статті здійснено порівняльний аналіз наукових підходів щодо розв'язання проблеми формування мотиваційної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, зокрема за допомогою розробленої авторської анкети з'ясовані провідні мотиви обрання майбутньої професії та побудови успішної кар'єри у студентів торговельно-економічної сфери. Отримані результати, на думку автора, можуть слугувати для розроблення психодіагностичного інструментарію та формування Психологічної програми формування мотиваційної готовності студентів коледжу до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: мотиваційна готовність, мотиви, студенти коледжу, професійне зростання.

Вступ. Яскравим показником перетворень, пов'язаних з Євроінтеграційними процесами в державі виступають зміни в усіх царинах суспільного життя. Їх стрімкість та глибина провокують появу у молоді глобальних проблем, пов'язаних зі зміною соціально-економічних орієнтирів щодо вибору сфери професійної діяльності та водночас виступають каталізатором розширення кола можливостей для пошуку альтернативних шляхів самореалізації, що необхідно для збільшення варіантів побудови успішної кар'єри у умовах відсутності стабільності.

На етапі прагнення стати рівноправним членом європейського співтовариства перед українським суспільством постає потреба у розумінні глибинних засад поведінкових механізмів особистості, заснованих на потребнісно - мотиваційній сфері. Потреба й бажання опанувати професійно-значущими знаннями та навичками абітурієнта, прагнення до успішного професійного майбутнього студента, вмотивованість до кар'єрного зростання працюючого - це впливовий фактор успішності соціально-економічних та правових перетворень в державі. Що власне й спонукало нас до здійснення більш детального пошуку визначення особливостей та формування науово обгрунтованого ресурсу формування мотиваційної готовності до діяльності майбутніх фахівців торговельно-економічної сфери.

Дослідження відповідає науково-практичному напрямку Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. [9] та виконане у рамках науково-дослідної роботи кафедри психології Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ) за темою «Психологічне забезпечення професіогенезу фахівців торгівлі та сфери послуг».

Короткий огляд публікацій за темою. Значний внесок у побудову мотиваційних теорій особистості, на яких сформована сучасна наукова база для визначення всебічних аспектів мотиваційної готовності особистості до різних сфер діяльності, належить відомим закордонним дослідникам в галузі психології та економіки, а саме Дж. Аткинсоном, С. Адамсом, В. Врумом, Ф. Герцбергом, К. Левінім, Е. Лоулером, А. Маслоу, Д. Мак-Клеландом, Л. Портером, Ф.Тейлором, Х. Хекхаузенном та ін [2, 6, 7, 8, 10, 11].

Особливу роль в осмисленні сутності мотиваційної сфери у професійній реалізації відіграли праці, (К. Абульханова-Славської, Б. Ананьєва, Г. Балла, Л. Божовича, В. Вілюнаса, Є. Головахи, В. Давидова, Є. Ільїна, Є. Клімова, В. Ковальова, О. Кокуна, О. Леонтьєва, Г. Ложкіна, С. Максименка, С. Рубінштейна, В. Шадрікова, П. Якобсона, Т. Яценко та ін.), щодо основних положень, які розкривають сутність мотиваційних процесів у професійній діяльності, тут свій внесок зробили: О. Винославська, В. Казміренко, К. Кальницька, А. Маркова, Т. Панчук, М. Рогов, В. Семиченко, Г. Яворська та ін.) [2, 4, 5, 6, 7, 8, 10].

Вивчення наукових джерел засвідчило, що інтерес до проблеми професійного становлення та розвитку, професіоналізації, професійних установок фахівців, особливо на етапі їхнього професійного становлення, останнім часом значно виріс. За останні роки в Україні проблему мотиваційної готовності в процесі професіогенезу розглядали: В. Барко, А. Вознюк, Ю. Дроздова, В. Жовнер, Л. Карамушка, С. Копилов, М. Корольчук, В. Крайнюк, О. Креденцер, С. Максименко, С. Миронець, В.Осьодло, Є. Потапчук, О. Тімченко, Н. Худякова, Ю. Швалб та ін. [3, 5, 6, 7, 11].

Метою статті є: визначення компонентів мотиваційної готовності студентів торговельно-економічного закладу вищої освіти до вибору майбутньої професії, виявлення актуального рівня їх сформованості та подальшого розвитку шляхом розроблення та запровадження в навчально-виховний процес «Психологічної програми формування мотиваційної готовності студентів коледжу до майбутньої професійної діяльності».

Основою формування мети слугувала висунута нами гіпотеза, що мотивація майбутніх фахівців у процесі навчання зазнає суттєвих змін, що у свою чергу негативно впливає на ефективність розвитку особистості в професіогенезі, а з'ясування значущих компонентів мотиваційної готовності та застосування Психологічної програми щодо їх корекції та формування сприятиме у розв'язанні значного кола проблемних питань з межах нашого наукового пошуку.

Матеріали та методи: теоретичним підґрунтям для дослідження ми використовували узагальнені

результати оцінки наукових підходів до розв'язання проблеми професійної мотивації особистості в професіогенезі. Для досягнення мети дослідження було використано: емпіричні психодіагностичні методи – анкетування та стандартизовані тестові методики, а саме – авторську анкету щодо мотиваційної готовності студентів до майбутньої діяльності, комплекс психодіагностичного інструментарію дослідження формування мотиваційної готовності до діяльності в сфері торгівлі (обмеженість вимог до наукової публікації не дають нам можливості здійснити повний опис результатів запропонованих методик, тому ми зосередимось на деяких з них).

Результати та їх обговорення: У результаті аналізу наукових праці з'ясовані різноманітні мотиви вступу молоді до закладу вищої освіти. Багато в чому формування таких мотивів сприяють соціально-економічні та політичні зміни в Україні, що відбулися за останні роки. Водночас можемо відзначити й мотиви, які стабільно проявляються та не втрачають свого значення при змінах суспільного устрою.

С.Ільїн стверджує, що основними мотивами вступу молоді до закладів вищої освіти є: бажання перебува-

ти в колі студентства, велике суспільне значення професії і широка сфера її застосування, відповідність професії інтересам і схильностям та її творчі можливості. Також автор акцентує увагу на гендерних відмінностях у зачужості мотивів дівчат і хлопців. Дівчата частіше відзначають велике суспільне значення професії, широку сферу її застосування, можливості працювати у великих містах і наукових центрах, бажання брати участь у студентській художній самодіяльності, хорошу матеріальну забезпеченість професії. Хлопці ж частіше відзначають, що вибрана професія відповідає їхнім інтересам і схильностям. Також респонденти зазначеної вибірки частіше посиляються на сімейні традиції [1, с. 256].

На етапі констатувального експерименту, з метою з'ясування мотивів вибору майбутньої професії було застосовано авторську анкету виявлення мотивів вибору майбутньої професії студентами торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету (ТЕК КНТЕУ). Загальна кількість респондентів становила 255 чоловік (*див. Таблицю 1*). Із них 105 хлопці та 150 дівчат, віком від 16-18 років.

Таблиця 1. Провідні мотиви вибору майбутньої професії майбутніми фахівцями торговельно-економічної сфери

№ з/п	Кількість студентів (n)	Вік	Курс навчання	(n)	(%)	Примітка
1	2	3	4	5	6	7
1	Хлопці	16-18	1-3	105	41%	
2	Дівчата	16-18	1-3	150	59%	
3	Всього респондентів	16-18	1-3	255	100	

Для реалізації мети та завдань дослідження нами використано кількісний метод збору інформації – анкетування, яке проводилося за авторською анкету «Мотиваційна готовність до опанування обраною спеціальністю». Дана анкета складається зі вступу, інструкції, відкритих й напіввідкритих запитань та переліку професій.

Принцип складання авторської анкети базувався на попередньому вивченні літературних джерел з питань дослідження мотиваційної сфери особистості у виборі майбутньої професійної діяльності, опитування майбутніх абітурієнтів під час заходів профорієнтаційної роботи, індивідуальних бесід з батьками під час батьківських зборів. Також здійснювався аналіз успішності студентів, зміна їхньої мотиваційної сфери у процесі опанування навчальним матеріалом. Значущими для складання питань анкети стали результати опитування роботодавців щодо реалізації випускників ЗВО на етапі їх первинного професійного становлення.

Перелік запитань анкети було спрямовано на виявлення психологічних умов формування мотиваційної готовності студентів (майбутніх фахівців) торговельно-економічної сфери до професійної діяльності.

Метою складання авторської анкети було встановити провідні мотиви вступу молоді до коледжу, усвідомленість реалій обраного фаху, готовність до професійної реалізації у обраній сфері та рівень сформованості поглядів студентів на подальший професійний розвиток. Відповіді оцінювалися

шляхом ранжування.

Анкетування було проведене в комплексі психодіагностичного дослідження на початковому етапі констатувального експерименту упродовж 2016-2017 рр. серед студентів 1-3-х курсів, спеціальностей (підприємництво, торгівля та біржова діяльність й маркетинг) Торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету (ТЕК КНТЕУ).

Структура анкети була побудована з урахуванням попереднього теретичного аналізу, зустрічей та співбесід як з абітурієнтами так і з батьками під час днів відкритих дверей та профорієнтаційної роботи у підшефних навчальних закладах середньої освіти. За результатами моніторингу становлення молодих фахівців (випускників коледжу у процесі адаптації до діяльності) через отримання інформації від роботодавців тощо.

Усього в анкеті запропонованій для опитування студентів було 15 запитань, направлених на з'ясування провідних мотивів що впливали на вибір майбутньої спеціальності студентами коледжу, виявлення чинників, що мали вирішальний вплив на обрання професії, з'ясування уявлень студентів про перспективи професійного розвитку у професію тощо. Питання мали як деталізовану форму відповідей так і прості відповіді «так»; «ні»; «важко відповісти».

Для більш наглядного уявлення інформацію буде подавати у відсотковому еквіваленті.

На перше запитання: «Які з перерахованих нижче причин зробили вирішальний вплив на ваше рішення

про вступ до коледжу (ТЕК КНТЕУ). Відповіді респондентів шляхом ранжування за ваговими значеннями розподілилися наступним чином:

для (84%) опитаних респондентів основним мотивуючим фактором вступу до коледжу було бажання піти зі школи («марно витратити час», стати самостійним, скоріше заробляти на життя тощо).

Для (76%) опитаних мотивуючим фактором виявився вплив засобів масової інформації (ЗМІ) та мас-медіа – особливо вплинули на вибір сфери майбутньої діяльності були телевізійні передачі «Орел та решка», «Світ навиворіт», «Ревізор» та інформація про конкурси стартапів з наступним фінансуванням кращих й виділення грантів);

На третє місце за важливістю впливу, опитувані (72%) поставили як вагомий мотивуючий фактор зростання вірогідності вступу до КНТЕУ за скороченою програмою за дипломом молодшого спеціаліста.

На четвертому місці вибір опитуваних (68 %) респондентів займає престижність навчання у Торговельно-економічному коледжі як в структурному підрозділі КНТЕУ.

П'ятим за вагою впливу для (54%) респондентів мотивуючим фактором вступу до ТЕК КНТЕУ слугувала можливість уникнути (для 3-го курсу) й зменшити кількість та прохідний бал при здачі (1-й та 2-й курс) ЗНО можливість продовжувати навчання в університеті за ступеневою освітою, тобто за внутрішніми фаховими випробуваннями.

Шостий за значимістю мотивуючий фактор вступу, на думку (49 %) респондентів – це бажання, а іноді навіть й рішення батьків: у відповідях студенти пояснювали, що батьки обґрунтовували свої побажання аналізом відгуків про коледж, широкими можливостями для працевлаштування, можливістю відкрити власну справу, прикладом значущих осіб, власним прикладом реалізації себе у професіогенезі, можливістю продовжувати навчання в КНТЕУ, в іншому ЗВО чи за кордоном.

Сьомим мотивуючим фактором - вибір (37 %) респондентів стало зручне місце розташування навчального закладу.

Восьме місце – (37%) респондентів вважали важливим для себе мотивуючим фактором вибору місця навчання можливість навчатися разом з друзями, вважаємо за важливо відмітити, що ця категорія студентів вказувала мотиваторами вступу для себе ще й можливість ступеневої освіти, бажання піти зі школи та більшу вірогідність вступу до ЗВО.

Останнє, дев'яте місце (10%) респондентів поділили два мотивуючих фактори: можливість отримати знання та навички, необхідні для професійного становлення у сфері, про майбутню професійну реалізацію в якій давно мріяли та фактор легкості вступу до коледжу у порівнянні із формою вступу незалежного зовнішнього оцінювання.

Метою наступних трьох запитань було бажання з'ясувати рівень сформованості мотивації досягнення успіху до оволодіння знаннями за обраною спеціальністю, так на запитання: «Чи подобається Вам навчання за обраною спеціальністю» – (78%) респондентів відповіли позитивно, (3%) - негативно й (19 %) респондентів дали відповідь, що ще не визначилися,

чи хочуть вони працювати за обраним фахом.

На запитання з приводу здійснення очікувань щодо умов та змісту навчання (68 %) респондентів дали позитивну відповідь, (25%) відповіли, що їх сподівання реалізувались частково, а (7 %) респондентів відповіли, що їх очікування не здійснилися (дали негативну відповідь).

На запитання, чи змінили б Ви своє рішення, якби знову вступали до обраного Вами навчального закладу: (81 %) респондентів підтвердили незмінність свого бажання вступу до ТЕК КНТЕУ й обрали б ту ж спеціалізацію за якою навчаються на даний час, (13 %) підтвердили своє рішення щодо вступу до ТЕК КНТЕУ, але на іншу спеціальність, і (6 %) виказали своє розчарування у вступі до коледжу.

Розвиток позитивних навчальних мотивів – невід'ємна складова виховання особистості студента, адже сформована під час навчання структура мотивів стає стержнем особистості майбутнього фахівця, що ми й намагались з'ясувати у наступному запитанні. Респондентам було запропоновано назвати три основних причини відвідування навчальних занять. Відповіді ми поділили на дві групи:

мотиви досягнення успіху та мотиви уникнення невдач (проблем, труднощів).

Отже, *мотиви досягнення успіху*: для (94 %) респондентів найважливішим мотивом відвідування навчальних занять є отримання диплому, для (76 %) – подальша перспектива навчання в університеті (у нашому випадку більшість зазанчили вступ до КНТЕУ, (69 %) респондентів відвідують заняття заради знань, для (53 %) головне – це спілкування з викладачами та студентами, мотивуючим фактором для (41 %) респондентів є цікава й потрібна інформація, отримана від викладачів, (25 %) респондентів подобається процес навчання, для 20 % респондентів важливим мотивуючим фактором є можливість отримати стипендію (при високих навчальних показниках), (18 %) мотивує ставлення до себе (як до дорослого, майбутнього колеги, завжди з повагою, зацікавлене ставлення) від викладачів та студентів;

мотиви уникнення невдач: (18 %) респондентів відвідують навчальні заняття для того, щоб не відробляти потім (не перездавати) пропуски, для (15 %) провідним мотивуючим фактором відвідування навчальних занять є уникнення в такий спосіб конфліктів з батьками, причиною яких можуть стати виклики батьків до коледжу у разі невиконання студентом навчального плану, (7 %) респондентів уникають пропусків занять, тому, що побоюються можливості повернутися до школи, (2%) респондентів відвідують всі заняття тому, що за їх думкою «у них немає вибору».

Наступне запитання було спрямоване на оцінювання реальності власних можливостей щодо майбутнього працевлаштування за обраною спеціальністю. Студентам було запропоновано з представленого списку професій вибрати ті, на які на їх думку реально буде працевлаштуватися після отримання диплому молодшого спеціаліста за обраним фахом та коротко їх описати (максимально – п'ять виборів). Варто зазначити, що загалом студенти продемонстрували високий рівень обізнаності щодо реалій ринку праці та вимог

роботодавців, а саме:

майбутні молодші спеціалісти з товарознавства та комерційної діяльності вважають, що після закінчення навчання вони можуть розраховувати на наступні посади – продавець (100%), товарознавець (100%), касир (92%), торговий представник (агент) (82%), промоутер (73%), менеджер з продажу (63%), адміністратор залу, відділу (62%), біржовий агент (54%), маркетолог (54%), комірник (53%), брокер (42%), мерчендайзер (41%), експерт з контролю якості (40%), логіст (29%), експедитор (28%), трейд-маркетолог (7%), також (15%) респондентів вважають, що одразу по закінченню коледжу вони зможуть відкрити власну справу – розпочати підприємницьку діяльність;

майбутні молодші спеціалісти з маркетингової діяльності вважають, що після закінчення навчання вони можуть розраховувати на наступні посади – маркетолог (100%), промоутер (100%), мерчендайзер (92%), рекламист (71%), копірайтер (46%), піарник (29%), іміджмейкер (23%), лейбл-менеджер (23%), медіа-байер (16%), педжмейкер (4%), девелопер (4%).

На запитання чи бажаєте (плануєте) після завершення навчання у коледжі вступ до КНТЕУ: (86%) опитуваних вказали, що вони планують продовження навчання саме у в університеті КНТЕУ, (9%) планують продовжувати навчання в КНТЕУ, але за іншою спеціальністю, (12%) опитуваних не визначилися щодо потреби у продовженні навчання й (2%) висловили заперечення щодо здобуття подальшої освіти у ЗВО.

На запитання чи планують студенти коледжу працювати у майбутньому за своєю спеціальністю – (67%) респондентів відповіли позитивно, не визначилися (22%), й надали відповідь про відсутність планів будувати подальшу професійну кар'єру за обраною спеціальністю (11%) респондентів.

Метою наступного запитання було встановити обізнаність респондентів щодо професійно важливих якостей особистості працівника торговельно-економічної сфери, які необхідні для успішного професійного зростання (максимально - п'ять якостей, що притаманні зрілій, соціалізованій особистості та п'ять якостей, необхідних для професійного зростання). Опитувані студенти розподілили відповіді за рангами наступним чином:

якості, необхідні для професійного зростання – професіоналізм (100%), дисциплінованість (92%), працелюбність (85%), уміння концентрувати увагу на справі, якою займаєшся (75%), цілеспрямованість (74%), вміння використовувати досвід інших у професійній діяльності (74%), розвинуті навички до самонавчання (вчитись та переучуватись) (68%), емоційна стійкість та самоволодіння (60%), пунктуальність (58%), охайність (54%), емпатійність (49%), організованість (43%), володіння іноземними мовами (37%), ініціативність (37%), адаптивність (36%), наполегливість (24%), компетентність (17%);

якості, притаманні зрілій, соціалізованій особистості – комунікабельність (100%), креативність (94%), доброзичливість (94%), чесність (92%), відпові-

дальність (86%), старанність (83%), толерантність (83%), стриманість (82%), порядність (69%), ввічливість (59%), охайність (47%).

Наступні чотири запитання були спрямовані на з'ясування рівня сформованості мотиваційної готовності до професійної діяльності в обраній сфері. Щодо можливості працювати за фахом думки респондентів розділилися наступним чином: (41%) вважає, що може обіймати посаду за фахом по закінченню коледжу, (38%) респондентів готові працювати, а деякі й працюють в обраній сфері з третього курсу, (17%) респондентів зазначили, що почали працювати за фахом під час навчання на другому курсі й (4%) респондентів спробували працювати на першому курсі.

(63%) респондентів вважають, що першу роботу потрібно шукати в обраній сфері, для (37%) респондентів місце й посада першої роботи не є принциповими.

Аналізуючи очікування респондентів від ймовірного чи реального першого робочого місця ми відмічаємо, що для (73%) респондентів важливим фактором є наявність наставника, фахівця-практика, який допоможе опанувати необхідними практичними навичками та допоможе нивілювати прогалини в сформованих компетенціях молодого фахівця. Отримання заробітної платні виявився найважливішим мотивуючим фактором для (58%) респондентів та (35%) респондентів бажають отримати від першого місця роботи досвід, кращого усвідомлення власних бажань щодо подальшого напрямку побудови кар'єри.

На запитання, які мотивуючі фактори спонукають студентів на перше працевлаштування: для (78%) респондентів це набуття статусу незалежності від найближчого оточення, для (67%) - можливість отримати матеріальний прибуток, для (39%) респондентів – отримання досвіду.

За допомогою останніх двох запитань анкети ми поставили за мету з'ясувати рівень сформованості у студентів реальних знань та уявлень про умови професійної діяльності в обраній сфері. Нас цікавила обізнаність студентів щодо соціального пакету, на який вони можуть розраховувати: (54%) респондентів не замислювались над цим запитанням, (28%) розуміють, на що вони можуть розраховувати й (18%) респондентів вважають, що це питання не є важливим.

На запитання, чи замислювались студенти над тим, яким має бути їх професійне майбутнє через 5, 10 років? (62%) респондентів дали позитивну відповідь, деякі студенти відмічали, що вже прораховують термін проходження конкретних кар'єрних сходинок, планують удосконалення необхідних навичок та поглиблення знань на спеціальних курсах (курси водіїв, вивчення іноземних мов, поглиблення навичок володіння програмним забезпеченням, ораторського мистецтва та ін.), відвідування тематичних майстер-класів, інноваційних виставок та тренінгів. Для (38%) респондентів питання професійного майбутнього поки не є актуальним.

Отже, проблема забезпечення інтересу до навчання, сьогодні є однією з найактуальніших, оскільки ми прослідковуємо тенденцію до

формування протиріччя між необхідністю здійснити студентами навчальну діяльність у повному обсязі та відсутності в них внутрішньої потреби до навчання.

Висновки: Отже порівняльний аналіз літературних джерел щодо різноманітних поглядів науковців на проблему мотиваційної готовності слугував підґрунтям для можливості сформулювати зміст авторської анекдоти для дослідження рівнів сформованості основних компонентів професійної готовності майбутніх фахівців до діяльності, на прикладі студентів торгове-

льно-економічного коледжу КНТЕУ. Отримані результати слугували підґрунтям розробки психодіагностичного інструментарію для більш поглибленого вивчення рівня сформованості компонентів мотиваційної готовності до професійної діяльності у майбутніх фахівців торговельно – економічної сфери та розроблення за результатами констатувального дослідження авторської «Психологічної програми формування мотиваційної готовності студентів коледжу до майбутньої професійної діяльності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Ільїн С. П. Мотивація і мотиви / С. П. Ільїн; переклад з рос. мови, педмова та примітки Т. В. Тадеєвої. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – С. 256.
2. Карамушка Л. М., Худякова Н. Ю. Мотивація підприємницької діяльності : монографія / Л. М. Карамушка, Н. Ю. Худякова. - К. : – Львів : Сполом, 2011 – 208 с.
3. Карамушка Л. М. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури: Монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденсер, К. В. Терещенко [та ін.] : за ред. Л. М. Карамушки. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 288 с.
4. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: [монографія] / Кокун О. М. – К.: Міленіум, 2004. – 265 с.
5. Корольчук М. С., Корольчук В. М., Ржевський Г. М., Миронець С. М., Максименко К. С. / Психологія праці в звичайних та екстремальних умовах // Навчально - методичний посібник для студ. вищ. навч. закл. Психологія праці: навч. посіб. / М. С. Корольчук, В. М. Корольчук, Г. М. Ржевський, С. М. Миронець, К. С. Максименко. – К.: КНТЕУ, 2014. – 506 с.
6. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійно-психологічного відбору / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк – К.: Ніка-Центр, 2012. – 532 с
7. Корольчук М. С. Психодіагностика: навч. посіб. [для студентів вищих навчальних закладів] / М. С. Корольчук, В. І. Осодло; за заг. ред. М. С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с
8. Пачковський Ю. Ф. Психологія підприємництва / Ю. Ф. Пачковський К.: Каравела, 2012. 416
9. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року Президент України; Указ, Стратегія від 25.06.2013 № 344/2013.
10. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения в деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность» (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы) / В. А. Семиченко. – К.: Миллениум, 2004. – 521 с.
11. Myronets S., Konovalova O. Motivation in the professional genesis of specialists in the trade sphere. Herald of KNUTE. 2017. № 6. S. 107–114.

REFERENCES

1. Ilyin Ye. P. Motivation and motives / Ye. P. Ilyin; transtaled from Russian, preface, notes by T. V. Tadeeva. – Ternopil: Educational book – Bohdan, 2013. – 512 p/
2. Karamushka L. M., Khudiakova N. Yu. Motivation of entrepreneurial activity: monograph / L. M. Karamushka, N. Yu Khudiakova. – Kyiv-Lviv: Spolom, 2011. – 208 p.
3. Karamushka L. M. Psychological determinants of organizational culture development : Monograph / L. M. Karamushka, O. V. Kredentser, K. V. Tereshchenko [and others] – edited by L. M. Karamushka – K. : Pedagogichna dumka, 2015.-288 p.
4. Kokun O. M. Optimization of human adaptation possibilities: psychophysiological aspect of providing activity [monograph] / O. M. Kokun – K.: Millenium, 2004. – 265 p.
5. Korolchuk M. S., Korolchuk V. M., Rzhovsky G. M. Myronets S. M., Maksymenko K. S. / Work psychology in the ordinary and extreme conditions // Educational and methodical manual for students of higher educational establishments. Work psychology: educational manual / M. S. Korolchuk, V. M. Korolchuk G. M. Rzhovsky, S. M. Myronets, K. S. Maksymenko. – K.: KNUTE, 2014. – 506 p.
6. Korolchuk M. S., Krainyuk V. M. Theory and practice of professional and psychological selection / M. S. Korolchuk, V. M. Krajnyuk –K.: Nika-Centr, 2012. – 532 p.
7. Korolchuk M. S. Psychodiagnostics: educational manual [for students of higher educational establishments] / M. S. Korolchuk, V. I. Osodlo; edited by M. S. Korolchuk – K.: Elga, Nika-Centr, 2012. – 400 p.
8. Pachkovsky Ju. F. Psychology of entrepreneurship / Ju. F. Pachkovsky – K.: Karavela, 2012. – 416 p.
9. About National educational development strategy in Ukraine for the period up to 2021 President of Ukraine: Decree, Strategy from 25.06.2013 №344/2013.
10. Semichenko V. A. Problems of motivation of behavior in human activity. Modular psychology course. Module «Orientation» (Lectures, practical classes, tasks for independent work) / V. A. Semichenko. – K.: Millenium, 2004. – 521 p.

Psychological features of the formation of future specialists' motivational readiness for the activities in trade and economic spheres

O. V. Konovalova

Abstract. The article deals with the comparative analysis of scientific approaches to solving the problem of forming the motivational readiness of future specialists for professional activity, in particular, with the help of the developed author's questionnaire the leading motives were determined to choose a future profession and to build a successful career for students of trade and economics sphere. According to the author, the results can serve to develop a psychodiagnostic toolkit and the formation of a psychological program of formation and motivational readiness of college students for future professional activities.

Keywords: motivational readiness, motives, college students, career development.